

Samuel Salovaara

Väitöskirjatutkija

Lapin yliopisto

samuel.salovaara@ulapland.fi

Katri Ylönen

Väitöskirjatutkija

Jyväskylän yliopisto

katri.e.ylonen@student.jyu.fi

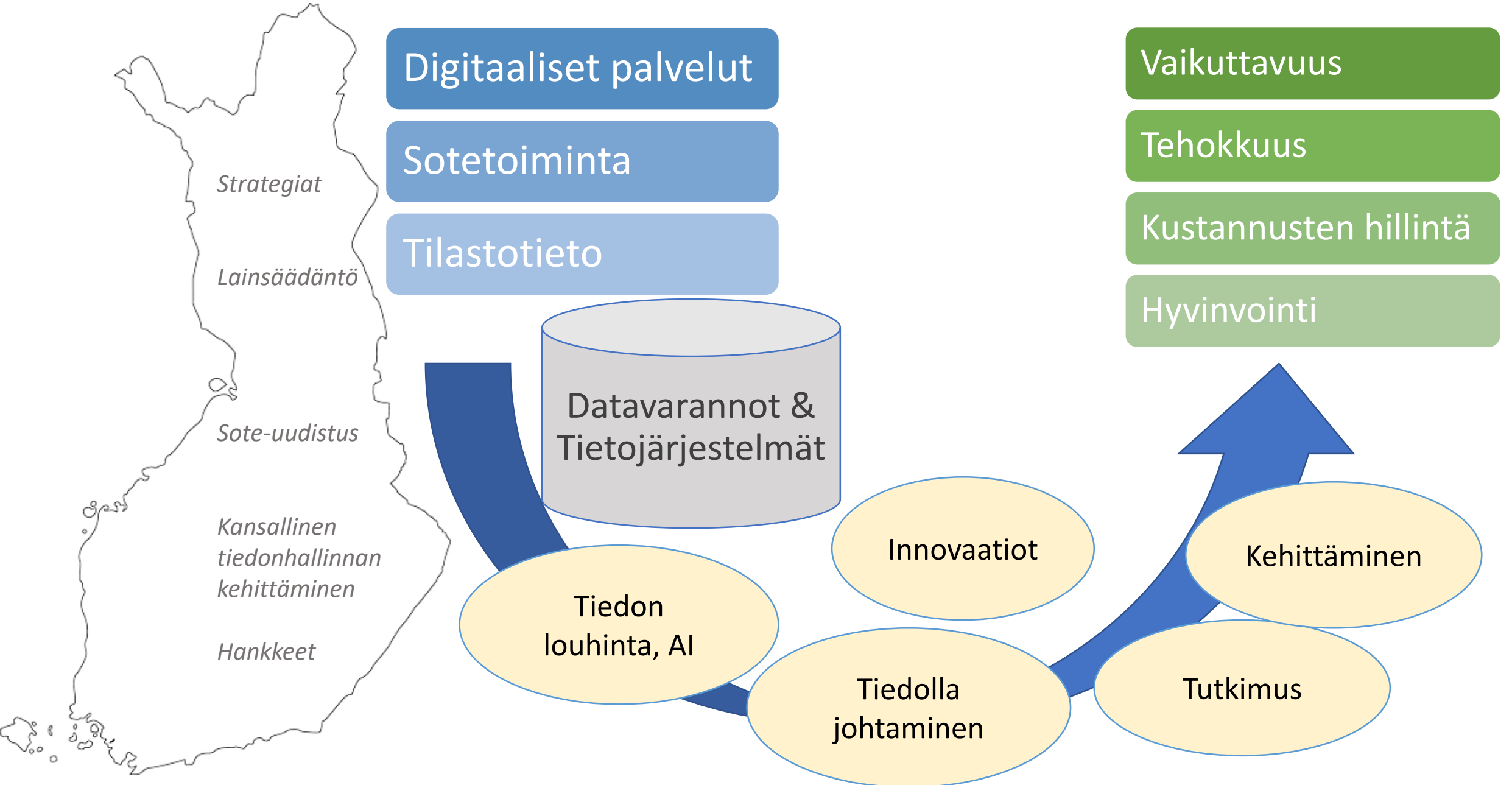
SOSIAALIALAN DIGITALISAATIO, TIETOJÄRJESTELMÄT & TIEDOLLA JOHTAMINEN

Tutkimustieto hyötykäyttöön

Photo by [Shubham Dhage](#) on [Unsplash](#)

**Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen
erityistehtävän loppuseminaari 21.11.2022**

Tutkimustietoa tarvitaan digitalisaation tavoitteiden saavuttamiseksi

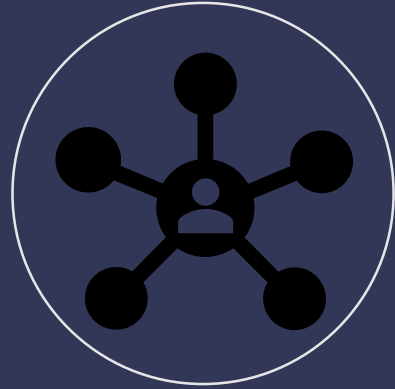

Tietoa hyödynnetään moniin tarkoituksiin

Asiakas:

Oman tilanteen
hahmottaminen &
seuranta

Työntekijä:

Asiakkaan tilanteen
hahmottaminen
Työtehtävien hallinta

Johtaja:

Kokonaistilanteen
hahmottaminen
Toiminnan
organisointi

Tutkija/kehittäjä:

Sosiaalinen
raportointi
Vaikuttavuustutkimus
Teorioiden
muodostus

Kansallinen taso:

Tilastotieto
Poliittiset päätökset
Väestötason tutkimus

Yhteinen sote data

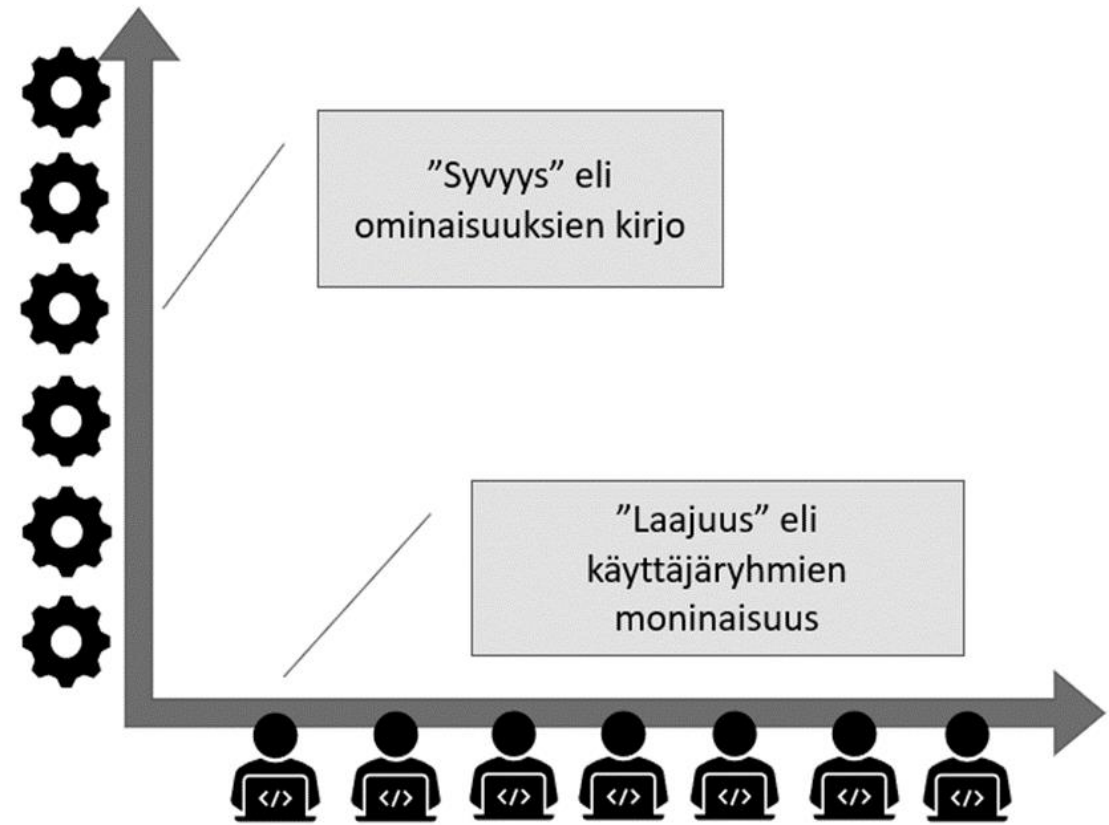
Asiakas- ja potilastietojärjestelmien laaja kirjo

Tietojärjestelmiä hyvin monenlaisia:

- ”täsmätyökalu”, joka on kehitetty melko rajatun käyttäjäryhmän tarpeisiin (esim. Hilikka) tai
- monipuolinen ja laaja tieto- ja toiminnanohjausjärjestelmä lukuisten eri ammattilaisten ja toimijoiden tarpeisiin (esim. Apotti)

Yksinkertainen vs. kompleksinen (ks. Gillingham 2019)

Usean järjestelmän ylläpito kallista $\leftrightarrow$ laaja-alaisen järjestelmän kehittäminen äärimmäisen vaativa urakka (Vilpponen 2021).

Tietojärjestelmäkokonaisuus

Tutkimus tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi hyvinvointialueille

Sosiaalialan ammattilaisten käyttäjäkokemusten tutkimus auttaa tunnistamaan tietojärjestelmien Kehittämiskohteita (Ylönen ym. 2020; Salovaara ym. 2022a, 2022b)

Sosiaalialan ammattilaisten kokemukset tietojärjestelmistä 2019 & 2020:

- Tietojärjestelmille annetun kouluarvosanan keskiarvo oli 6,7
- Käyttäjät kokeneita
- Tuotemerkkien välillä eroja
- Tietojärjestelmä pääasiallinen tiedon lähde
- Rinnakkaisia järjestelmiä käytössä edelleen

Suurimmat puutteet: tiedonkulku, sähköinen asiointi, monialaisen yhteistyön tuki, asiakkuuksien hallinta ja asiakkaasta saatavan kokonaiskuvan hahmottaminen

Taulukko 2. Tuotemerkkien kouluarvosanat.

	Keskiarvo	95 %:n lv
Abilita (n=27)	6,07	(5,52–6,63)
Apotti (n=57)	6,33	(5,98–6,68)
DomaCare (n=30)	7,73	(7,41–8,06)
Effica sosiaalihuolto (n=336)	6,26	(6,14–6,39)
Lifecare (n=89)	6,69	(6,44–6,93)
Mediatri (n=26)	6,62	(6,17–7,06)
Nappula (n=40)	7,68	(7,42–7,93)
Pegasos (n=31)	6,35	(5,90–6,81)
Pro Consona (n=137)	6,87	(6,66–7,07)
Muu (n=192)	7,09	(6,90–7,28)
Kaikki (n=965)	6,67	(6,59–6,75)

Tietojärjestelmät eivät tue asiakkaiden sosiaalisten verkostojen määrittelyä ja havainnointia, mikä on välttämätöntä tapauskohtaisessa sosiaalityössä

Salovaara, S., & Ylönen, K. (2022). Client information systems' support for case-based social work: experiences of Finnish social workers. *Nordic Social Work Research* 12(3), 364-378.
<https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1999847>

Ajantasainen, luotettava ja kokonaisvaltainen käsitys asiakkaan tilanteesta

Läheisverkosto

Ammattilaisverkosto

Palvelukokonaisuus

Historia

Tiedon hajanaisuus sekä tiedon visualisoinnin, yhteenvetojen, metatason tietojen ja selkeiden dokumentointikäytäntöjen puutteet estävät pääsyä tarvittaviin tietoihin.

Tietojärjestelmiä tulee kehittää sosiaalityöntekijöiden kanssa, muuten ymmärrystä sosiaalityön tarpeista ei saavuteta

Kansainvälisten empiiristen tutkimusten (2000-2019) mukaan:

- Tietojärjestelmien käyttö muuttanut sosiaalityön painopisteitä: Organisaatioissa korostetaan tehokkuutta, dokumentointia ja erilaisia arviointilomakkeita → vienyt aikaa asiakkaiden kohtaamiselta ja tukemiselta.
- Monimutkaiset lomakkeet ja dokumentoinnin pirstaleisuus haittaavat työntekijöiden kattavaa tiedonsaantia asiakkaistaan.
- Pyrkiessään priorisoimaan asiakaskohtaamisia, sosiaalityöntekijät saattavat käyttää erilaisia kiertoteitä poiketen tietojärjestelmän käyttöön liittyvistä säännöistä ja vaatimuksista.
- Tietojärjestelmien käyttöön ei anneta riittävästi koulutusta → voi vaikeuttaa tiedonhakua ja hyödyntämistä.

Ylönen, K (2022): The use of Electronic Information Systems in social work. A scoping review of the empirical articles published between 2000 and 2019, European Journal of Social Work.

<https://doi.org/10.1080/13691457.2022.2064433>

Sosiaalialan ammattilaiset halukkaita osallistumaan tietojärjestelmien kehittämiseen

Martikainen ym (2020). Sosiaalialan ammattilaiset halukkaita osallistumaan asiakastietojärjestelmien kehittämiseen – osallistumistavoissa kehitettävää.

FinJeHeW.

<https://doi.org/10.23996/fjhw.96084>

Martikainen ym. (2021). Social welfare professionals willing to participate in client information system development – Results from a large cross-sectional survey, Informatics for Health and Social Care.

<https://doi.org/10.1080/17538157.2021.2010736>

- Vain **23%** koki, että järjestelmätoimittaja on kiinnostunut heidän antamastaan palautteesta
- Kehittämiseen osallistumiseen liittyvät kokemukset myönteisiä vain **22%** vastaajista
- Tarjolla olevat toimintatavat kehittämiseen osallistumisessa eivät olleet ammattilaisille sopivia: palautteen kirjaaminen verkkosivustolle tai sähköpostiin eivät olleet käyttäjien mieleen
- Suosituimmat osallistumistavat: ongelmien raportointi järjestelmien kehittämisen vastuuhenkilölle ja oman työn esittely kehittäjille

Tietojärjestelmien kehittämisen tutkimus tuo näkyväksi tavoitteita ja ratkaisuja

Salovaara, S. (2021).
Sosaalityön tiedollisten tarpeiden huomioiminen tietojärjestelmä Apotissa. *FinJeHeW*, 13(2), 133–146.
<https://doi.org/10.23996/fjhw.100692>

Mihin tietoa tarvitaan?

- Asiakaslähtöinen ja tietoperustainen työ
- Työtehtävien ja prosessien hallinta
- Tiedolla johtaminen

Miten?

- Helposti hahmotettavassa ja hyödynnettävässä muodossa

Tiedon hyödynnettävyyttä tukee:

- Rakenteisuus
- Visuaalisuus
- Reaaliaikaisuus
- Kokonaisvaltaisuus

Käytännön ratkaisuja:

- Suositukset
- Mittarit, indikaattorit
- Päivittyvät ja tietoa kokoavat näkymät
- Viestintäkanavat
- Tutkimustyökalut

Organisaatioiden tiedonhallinnan tutkimus ICT-kokonaisuuden kehittämisen tukena

Organisaatioiden tilanne 2020:

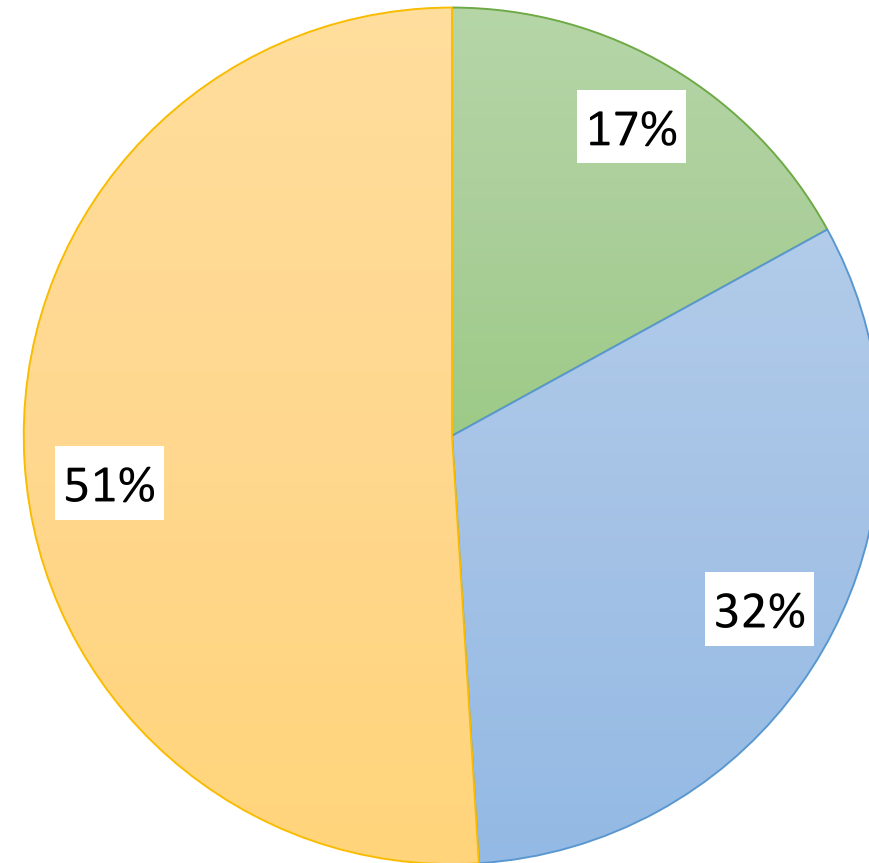
- Sosiaalihuollon organisaatioista enemmistöllä (61,2 %) ei ole data-analytiikan asiantuntijoita
- Vain **6 %** organisaatioista on kokeillut tekoälyn hyödyntämistä
- Vain **12 %**:lla organisaatioista on käytössään tietovarastoja
- Asiakkuuksiin liittyvää tietoa saadaan hyvin, kun taas tuottavuus-, vaikuttavuus- ja laatuindikaattoritietoa huonosti

Salovaara, S., Silen, M., Vehko, T., Kyytsönen, M., & Hautala, S. (2021). Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2020. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-772-2>

Miten hyvin sosiaalialan organisaatiot (n=273) kykenivät hyödyntämään tietojärjestelmien dataa TKI-toimintaan vuonna 2020?

■ Hyvin   ■ Ei hyvin eikä huonosti   ■ Huonosti

Salovaara, S., Silen, M., Vehko, T., Kyytsönen, M., & Hautala, S. (2021). Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

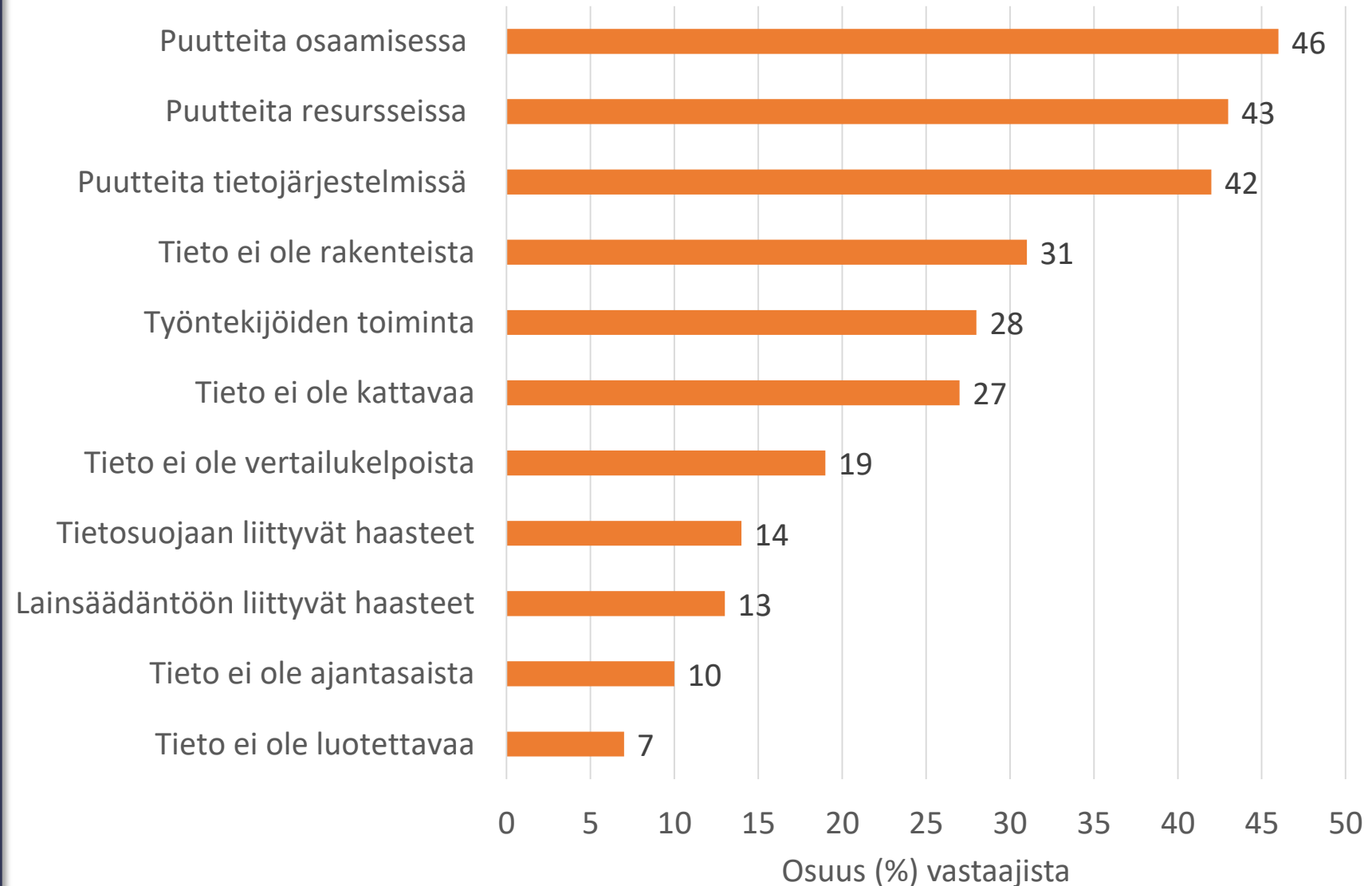
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-772-2>

Tiedolla johtamisen tutkimus tukee kehittämiskohtien tunnistamista

Salovaara, S., Leinonen, J., & Silen, M. (2021). Tietojärjestelmien avulla kerätyn tiedon hyödyntämisen esteet sosiaalialan organisaatioiden tiedolla johtamisessa. *FinJeHeW* 13(4), 372–387.

<https://doi.org/10.23996/fjhw.109930>

Tiedon hyödyntäminen johtamisessa - tunnistettujen esteiden yleisyys (n=286)

Ruotsinkieliset sosiaalialan organisaatiot

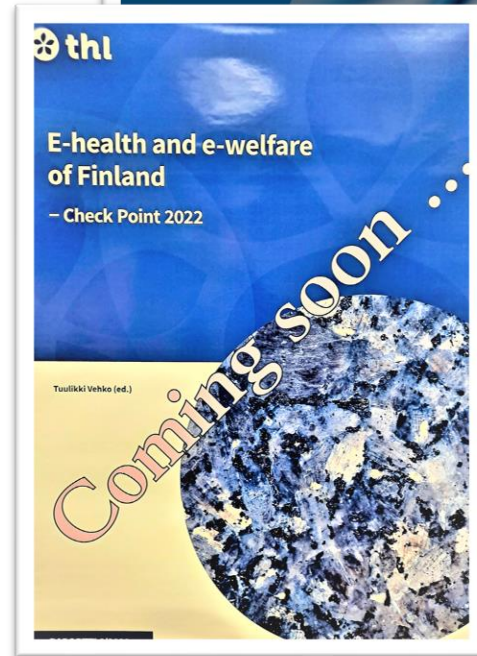
Organisaatioiden tilanne 2020:

- Tarjolla olevien ruotsinkielisten tietojärjestelmien valikoima on suppeampi.
- Organisaatioiden tiedonhallinnan kehitystä on hidastanut esimerkiksi se, ettei kaikkia kansallisten asiakirjojen rakenteita ole ollut saatavilla ruotsiksi.
- **Suositus:** Ruotsinkieliset organisaatiot tulee huomioida kansallisten asiakirja- ja tietorakenteiden kehittämisessä ja asiakastietojärjestelmien tarjonnassa.

Salovaara, S., Silen, M., Vehko, T., Kyytsönen, M., & Hautala, S. (2021). Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2020. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-772-2>

Kansallinen sote-
digitalisaation
tutkimus
mahdollistaa
eri
ammattiryhmien,
alojen ja
ajanjaksojen
vertailun

STePS –hankkeissa tuotettuja tutkimustuloksia sote-digitalisaatiosta:
<https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/tiedonhallinnan-ohjaus/sote-digitalisaation-seuranta/julkaisut-sote-digitalisaatiosta>

Tekeillä oleva tutkimus

- Sosiaalialan organisaatioiden tiedolla johtamista ja tietojärjestelmiä tarkasteleva tutkimus (alustavia tuloksia esiteltiin seminaarissa)
- STePS –hankkeessa tulossa eri ammattiryhmiä (lääkärit, sairaanhoitajat, sosiaalialan ammattilaiset) vertailevia tutkimuksia.
- Sosiaalialan organisaatioiden digitalisaation kypsyysanalyysi suunnitteilla.
- Sosiaalityön dokumentoinnin haasteita tarkasteleva tutkimus

Blogi seurantaan:

<https://sosdigi.weebly.com/>

Blogissa julkaistaan tieteellisiä kirjoituksia sosiaalialan digitalisaatiosta eri näkökulmista. Blogi toimii sosiaalialan digitalisaation ajan kuvaajana ja tallentajana, sekä tietolähteenä ja keskustelun virittäjänä kaikille aiheesta kiinnostuneille.

Lähteet

- Gillingham (2019). Developments in Electronic Information Systems in Social Welfare Agencies: From Simple to Complex, *The British Journal of Social Work*, 49(1).
- Kyytsönen ym. (2021). Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköinen asiointi 2020–2021: Väestön kokemukset. THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-680-0>
- Martikainen, S., Salovaara, S., Ylönen, K., Tynkkynen, E., Kaipio, J., Tyllinen, M., & Lääveri, T. (2020). Sosiaalialan ammattilaiset halukkaita osallistumaan asiakastietojärjestelmien kehittämiseen – osallistumistavoissa kehitettävää. *FinJeHeW*. <https://doi.org/10.23996/fjhw.96084>
- Martikainen, S., Salovaara, S., Ylönen, K., Tynkkynen, E., Viitanen, J., Tyllinen, M., & Lääveri, T. (2021). Social welfare professionals willing to participate in client information system development – Results from a large cross-sectional survey, *Informatics for Health and Social Care*. <https://doi.org/10.1080/17538157.2021.2010736>
- Salovaara S. (2021). Sosiaalityön tiedollisten tarpeiden huomioiminen tietojärjestelmä Apotissa. *Finnish Journal of EHealth and EWelfare*, 13(2), 133–146. <https://doi.org/10.23996/fjhw.100692>
- Salovaara, S., & Ylönen, K. (2022). Client information systems' support for case-based social work: experiences of Finnish social workers. *Nordic Social Work Research* 12(3), 364-378. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1999847>
- Salovaara, S., Silén, M., Vehko, T., Kyytsönen, M., Hautala, S. (2021). Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2020. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 10/2021*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-772-2>
- Reponen, J., Keränen, N., Ruotanen, R., Tuovinen, T., Haverinen, J., Kangas, M. (2021). Tieto- ja viestintäteknologian käyttö terveydenhuollossa vuonna 2020: Tilanne ja kehityksen suunta. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 11/2021*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-771-5>
- Salovaara, Hautala & Silén (2022a). Sosiaalialan ammattilaisten kyvykkyys tietojärjestelmien käyttäjinä ja kokemukset tietojärjestelmien tuesta työlle. *FinJeHeW* 14(2), 208–225. <https://doi.org/10.23996/fjhw.110119>
- Salovaara, Ylönen, Silén, Viitanen, Lääveri & Hautala (2022b). Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattilaisten arviot asiakastietojärjestelmistä 2020. *FinJeHeW* 14(2), 191–207. <https://doi.org/10.23996/fjhw.113710>
- Vilpponen, H. (2021). You get what you order: required expertise in the procurement of public services. Akateeminen väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. *Imien* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8955-2>
- Ylönen, K., Salovaara, S., Kaipio, J., Tyllinen, M., Tynkkynen, E., Hautala, S. & Lääveri, T. (2020). Sosiaalialan asiakastietojärjestelmissä paljon parannettavaa: Käyttäjäkokemukset 2019. *Finnish Journal of eHealth and eWelfare*, 12(1), . <https://doi.org/10.23996/fjhw.88583>
- Ylönen, K. (2022). The use of Electronic Information Systems in social work. A scoping review of the empirical articles published between 2000 and 2019, *European Journal of Social Work*. <https://doi.org/10.1080/13691457.2022.2064433>